

Carrer d'Àngel Guimerà i Jorge

El carrer

El carrer de la Riera o d'Àngel Guimerà, on hi ha cases construïdes ja al segle XVIII, va de la Riera de Premià fins el carrer de Marina, té poc més d'un centenar de metres i discorre paral·lel al mar i al Camí Ral. És un dels carrers antics de Premià de Mar construït dins la [partida de la Romaguera](#), avui desapareguda sota el nucli antic de la vila.

Anecdota

El 16 de setembre de 1923 l'Ajuntament de Premià de Mar va convocar una festa amb parlaments i sardanes per celebrar el canvi de nom del carrer de la Riera: a partir d'ara es diria [carrer d'Àngel Guimerà](#). De fet, la festa no era només això, el canvi de nom, sinó també un homenatge a l'insigne dramaturg [Àngel Guimerà i Jorge](#), autor d'obres populars molt aplaudides pel públic premianenc i un dels principals exponents de la [Renaixença](#) literària de finals del segle XIX.

La companya Mar Olivé Ribas, professora de llengua catalana a l'[Institut Premià de Mar](#) i impulsora del projecte [Premià es llegeix](#), va compartir amb la Comissió del Nomenclàtor una *nota regional* del rotatiu La Vanguardia. Publicada a la [pàgina 3](#) del dia 20 del mateix mes de setembre i agombolada amb anuncis de laxants, bidets i tractaments contra les xinxes, el tifus o les hemorroides, la nota explica amb detall l'esdeveniment festiu. Al seu torn, aporta molta informació suggerent, més enllà de la informació estricta. Diu, textualment, el següent:

«El pasado domingo y con el más espléndido de los éxitos tuvieron efecto los festejos organizados por la entidades de la población, con la adhesión del Ayuntamiento¹, como homenaje al excelso poeta y preclaro dramaturgo D. Angel Guimerá y a la vez la segunda Fiesta de la Flor para engrosar la suma de 4005 pesetas obtenidas en análoga fiesta para el futuro hospital para pobres y desvalidos de la población.

A las once y media salió de la Casa Comunal la comitiva oficial² compuesta del alcalde don Joaquín Vidal³, concejales señores Pedro Mártir Petit⁴, José Campins, Gabriel Planas, Jaime Riera, Jaime Font Lloveras, Esperidión Feliu, secretario Pedro Durán, comandante de la Guardia Civil don Pedro Ureta del Campo, alférez de carabineros don Florencio Conde, el capitán de infantería don Faustino Santaularia, Juan Romero, secretario del juzgado; el oficial de secretaría Jaime Chillida, don Carlos Mora, oficial de Hacienda de la provincia, los doctores señores Martí⁵ i Estival, el literato Tomás Torrent, el poeta y escritor [Francisco Mas Abril](#), representaciones de entidades, Amistad Obrera, Casal Catalanista, Centro Católico, coros,

etcétera, etc⁶. Precedíales la orquesta «Catalonia»⁷ batiendo airoas marchas y seguidos de un gentío extraordinario dirigiéndose a la calle de la Riera que hallábase adornada. Después de ejecutada por la citada orquesta una composición, el primer teniente de alcalde don Pedro Mártir Petit, desde una tribuna levantada al efecto y que ocupaban las autoridades en nombre del alcalde hizo uso de la palabra⁸, dando cuenta del oportuno acuerdo del Ayuntamiento de dar a la calle de la Riera el nombre del insigne poeta, orgullo de Cataluña, don Angel Guimerá, del que leyó un despacho excusando su asistencia por enfermedad, però afirmando unirse en espíritu al acto⁹. Pasó a hacer historia de la calle¹⁰, indicó la imperiosa necesidad de procurar la mayor perfección posible en la formación cultural de los niños en Premiá tan deficiente y después de nuevos elogios a Guimerá y de justificar el dar a las calles nombres de glorias catalanas, pasó, entre los acordes de la orquesta y las aclamaciones de la multitud a descorrer la cortina que da el nombre de Ángel Guimerá a la que era calle de la Riera¹¹.

Seguidamente hicieron uso de la palabra el doctor Estival, en nombre de la colonia veraneante¹²; don Tomás Torrent, don Francisco Mas y Abril, ponderando la fiesta, glosando la obra literaria de Guimerá y felicitando a Premiá por la celebración de aquel acto, que tanto dice en favor del pueblo. Todos fueron muy aplaudidos. Luego don Pedro Mártir Petit dió las gracias a todos y dióse el acto por terminado entre el entusiasmo unánime. La orquesta «Catalonia» ejecutó en la propia calle varias sardanas.

En el Ayuntamiento reuniéronse en fraternal banquete las autoridades, invitados y prensa¹³. En la hora de los brindis levantaron la copa el alcalde, el comandante de la guardia civil señor de Ureta, el doctor Estival, Jaime Planas, de la orquestrina, y el poeta Mas y Abril, todos en parlamentos de elogio del acto celebrado y con vivas a España, a Cataluña, al Rey y al Ejército libertador dióse por terminado¹⁴.

Por la tarde, en la Asociación Catalanista hubo **sardanas** a las tres y media y a las cinco en la calle de Ángel Guimerá.

Por la noche, y con un lleno a rebosar, en el teatro de la **Amistad Obrera**, y con asistencia de las autoridades y como homenaje a Guimerá la compañía del actor don **Jaime Borrás** representó, con éxito, la inmortal obra cumbre de Guimerá **Terra Baixa**, obteniendo los intérpretes entusiastas aplausos.

Antes de terminarse la fiesta, fueron leídas diferentes composiciones poéticas por Josefa Franch, Catalina Vidal, Dolores Tió¹⁵, Francisco Mas Abril, Juan Mingos, Serafín Martí, Jaime Durán y Jaime Borrás.

En las mesas petitorias de la Fiesta de la Flor estuvieron, en la de la plaza, doña Francisca Roig de Font, doña Francisca Torrentegui de Zuazo y doña Conchita Moragas Xivillé; en la del Camino Real, Julieta Ortiz, Pilar Montardid¹⁶, Carmen Casas y Mercedes Verderol.

Setenta señoritas, durante el día, ofrecieron flores, a beneficio del hospital, recaudando varios miles de pesetas.»

Aquest text deliciós retrata de manera molt significativa i representativa el tarannà costumista del Premià de fa cent anys. La nota de La Vanguardia és en castellà, com

també ho deuriem ser els parlaments de guàrdies civils i militars representants del nou règim dictatorial imposat i en vigor des d'aquella mateixa setmana. Tanmateix, hem de pensar que els discursos dels representants municipals van ser en català. La política anticatalanista de Primo de Rivera es materialitzaria més tard; entre altres coses, amb la [supressió de la Mancomunitat de Catalunya](#) el 20 de març de 1925, tot i les promeses fetes a la [Lliga Regionalista](#) i que el dictador incompliria.

El carrer d'Àngel Guimerà va recuperar el seu nom legítim l'any 1979, si bé el dramaturg i poeta també va tenir [un carrer a nom seu](#) durant el franquisme. Des del mateix any aquell carrer té el nom de [Joaquim Ruyra](#), escriptor modernista.

Notes sobre la nota regional de La Vanguardia

- 1 *Atenció: festejos organizados por las entidades de la población, con la adhesión del Ayuntamiento.* És a dir, participació ciutadana amb l'Ajuntament d'actor secundari. En principi, no sembla gaire versemblant. Tanmateix, sí que és cert que des dels inicis de la industrialització la societat civil premianenca havia anat creixent i als anys 20 del segle XX gaudia de gran vitalitat i els ajuntaments eren petits. I, com ha passat històricament en moltes poblacions catalanes, sovint molts polítics locals han estat abans representants de la societat civil. És el cas del mateix Pere Màrtir Petit Mayolas, que l'any 1898 presidí l'Amistat Obrera i que el 1931 proclamaria la República a Premià de Mar.
- 2 Descubrim, aquí, que la festa del dia no s'iniciava al carrer de la Riera, sinó amb una cercavila amenitzada per una orquestra i una desfilada d'autoritats que tenia el propi Ajuntament —o Casa Comunal— com a punt de partida. Crida l'atenció la parafernàlia organitzada per a la inauguració d'un carrer, però és evident que l'homenatjat s'ho mereixia. De fet, la coincidència amb la Festa de la Flor afavoria la concurrència de públic a tots els actes.
- 3 L'alcalde que va inaugurar el carrer, Joaquim Vidal Argimon, era paleta i fill del paleta Joaquim Vidal Mayolas. Va ser nomenat [alcalde](#) en tres moments diferents (1914, 1920 i 1930) i va morir executat a Montcada per les milícies antifeixistes el desembre de 1936, durant la Guerra Civil, a l'edat de 63 anys. Tenia tres germanes i era solter.
- 4 El 1930 el primer tinent d'alcalde, Pere Màrtir Petit Mayolas, va rellevar l'alcalde Joaquim Vidal Argimon, el pare del qual era cosí germà seu. Morí d'un infart l'octubre de 1932, a l'edat de 62 anys, essent alcalde republicà electe de Premià de Mar. Era un botiguer conegut amb el malnom de *Senyor Llànties*. Un altre cosí germà seu també havia estat alcalde de Premià de Mar el 1886: Silveri Mayolas Bertran, cofundador de la fàbrica Sanpere i Mayolas, i fill de Genís Mayolas Xarrié, fundador d'una de les dues primeres fàbriques tèxtils de la població (ca. 1842). Probablement, Silveri Mayolas morí a ultramar; potser a Cuba d'on ens n'han arribat notícies seves.
- 5 El doctor Martí és Josep Martí Casas, metge barceloní afincat a Premià de Mar que amb el temps esdevindrà un personatge d'ordre molt prestigiat a nivell local. Fins i tot, el febrer de 1939 serà proposat com a president de la comissió gestora que, un cop ocupats els carrers de Premià de Mar per l'exèrcit feixista, havia de preparar l'aterratge del nou ajuntament franquista.

- 6 Extensa relació d'autoritats locals i provincials entre les quals trobem a faltar el rector de la parròquia de Sant Cristòfol. Però sobretot volem destacar que no s'hi esmenta cap dona, la qual cosa no és d'estranyar que el 1923 fos així. Fins el 1936 no trobarem una autoritat local femenina a l'Ajuntament de Premià de Mar: Concepció Mayolas Reig (familiar de tots els Mayolas esmentats suara). Durant la [Guerra Civil](#), Concepció Mayolas presidiria la secció local de l'organització [La Dona a la Reraguarda](#). Precisament, l'exercici d'aquests càrrecs polítics li comportaria un consell de guerra i una condemna de quinze anys de presó *por auxilio a la rebelión militar*. Es dona la circumstància que quan es va casar (1912) Concepció Mayolas va anar a viure al [carrer de la Riera núm. 15](#), i que va morir (1966) al [carrer del 18 de Julio núm. 25](#). Sempre parlem del mateix carrer d'Àngel Guimerà que, com veiem, va anar canviant de nom fins el 1979.
- 7 No tenim notícies d'aquesta orquestra «Catalonia», o cobla de sardanes. No obstant, sí que sabem que el Maresme era una de les comarques catalanes amb un major [nombre de formacions musicals](#) d'aquesta mena entre 1910 i 1944. NO sabem, tampoc, si l'orquestra era maresmenca o no.
- 8 Ens crida l'atenció que en un acte de tanta rellevància institucional i popular no sigui el propi alcalde, Joaquim Vidal Argimon, qui prengui la paraula. Ni en l'obertura ni en el tancament de l'acte, dos moments en què delegà en el primer tinent d'alcalde Pere Màrtir Petit. Sabem que Vidal deixarà el càrrec el mes d'octubre següent, i que l'acceptarà altre cop el 1930, quan el clima polític tindrà un altre to. Potser en aquella data de 1923, molt pocs dies després del cop d'estat de Primo de Rivera, hi va haver alguna interferència d'algu amb autoritat que ho va impedir. Seria molt interessant conèixer la biografia del paleta i alcalde Joaquim Vidal Argimon.
- 9 Des de 2022 l'Ajuntament de Premià de Mar disposa d'un [reglament de la Comissió del Nomenclàtor](#) que en el seu article 12.1 desaconsella la denominació d'espais públics (carrers, places, equipaments...) amb noms de persones que no hagin traspasat. Amb aquest reglament a la mà, Àngel Guimerà no hauria pogut tenir dedicat un carrer a Premià de Mar. Però fa cent anys aquestes coses no estaven tan reglades. De fet, entre 1930 i 1940 els carrers i places de Premià de Mar canviarien de nom moltes vegades, en funció de les preferències del règim polític de torn.
- 10 El carrer d'Àngel Guimerà era conegut inicialment com el carrer de la Riera perquè hi menava. Crida l'atenció que la cruïlla amb la [riera de Premià](#) el nivell topogràfic sigui el més alt de tot el carrer. Això s'explica per l'avinguda de les aigües i de les sorres arrossegades, que al llarg del temps s'han anat acumulat als marges de la pròpia riera.
- 11 Aquesta placa va ser descoberta en aquesta data i va ser retirada pel règim franquista quan el 1939 van canviar el nom del carrer altra vegada. Aquest cop es diria *calle del 18 de Julio*, commemorant la data del *Glorioso Alzamiento Nacional* de Francisco Franco. Això Vidal, Petit i companyia aleshores no ho sabien (ni ho arribarien a saber mai). Ni tampoc el propi Àngel Guimerà i Jorge, traspasat —oh, casualitats de la vida!— el [18 de juliol de 1924](#). El 1939, doncs, hom va retirar la placa del carrer per posar-n'hi una de diferent. Però la placa no es va perdre i el juny de 1979 el carrer va recuperar el seu nom i també la [placa original](#).
- 12 Ja ens disculpareu la referència, però no deixa de ser graciós que sigui el doctor Estival qui parli en nom dels estiuejants de la vila. Val a dir que el context estacional no podia ser més adient. No ens sorprèn, d'altra banda, trobar lligams familiars entre els Mayolas del segle XIX i els Estival (o Estibal).

- 13 En una festa com aquesta no hi podia faltar un *fraternal banquete de las autoridades, invitados y prensa*. I sembla ser que l'audaç cronista de La Vanguardia ho va viure i brindar en primera persona. No sabem si al dinar també hi van ser convidats els representants de la societat civil premianenca que havien organitzat la festa d'homenatge a Àngel Guimerà.
- 14 La cloenda de l'àpat amb *vivas a España, a Cataluña, al Rey y al Ejército libertador* revela prou clarament qui era l'autoritat real de la festa del dia (o potser el xampany havia fet estralls, qui sap). Potser l'ambient benemèrit també explica la incomoditat de l'alcalde o la indisposició sobrevinguda de l'homenatjat Àngel Guimerà. O potser no. Potser tot això només són especulacions nostres. Recordem que el dijous 13 de setembre de 1923, el militar feixista [Miguel Primo de Rivera](#) encapçala un cop d'Estat militar, suspèn la [Constitució Espanyola de 1876](#), dissol el Congrés i instaura una dictadura militar que durarà fins el gener de 1929. Quatre dies no donen per improvisar un acte catalanista d'homenatge a Guimerà, però sí per organitzar-ne una benemèrita tutela.
- 15 Ara sí que apareixen tres dones rapsodes, les quals precedeixen —ep!— cinc rapsodes masculins.
- 16 Pilar Montardit era una mestra que durant la Guerra Civil va ser destituïda pel Consell Municipal per la seva actitud poc favorable a la República. No obstant, poc després va ser restituïda en el càrrec perquè durant aquells anys faltaven mestres d'escola. El franquisme li va reconèixer els mèrits nomenant-la [Delegada de la Sección Femenina](#) local de la [Falange Española Tradicionalista y de la JONS](#).

Bibliografia

AMAT i TEIXIDÓ, Jordi: *Premià de Mar, 1931-1945. República, Guerra Civil i Primer Franquisme*. Ajuntament de Premià de Mar i editorial El Clavell, Premià de Mar 2001.